

Statstilskud til Landbrugets Fremme i England og Wales, specielt til Husdyravlens Fremme.

Af Harald Faber.

Den engelske Myndighed *Development Commission*, som nedsattes ved *Development & Road Improvement Act 1909**), for med Statstilskud at støtte Landbrug, Skovbrug, Transportvæsen, Havne, Kanaler og Fiskeri, har naturligvis været noget hæmmet i sin Virksomhed ved Verdenskrigen, men har dog langt fra standset sine Bevillinger. Der er saaledes bl. a. bevilget følgende Beløb for England og Wales:

Til Landbrugets Forsøgsvæsen £ 45,447 eller ca. 820,000 Kr. Den største Del heraf gaar til forskellige Landbrugsskoler eller Landbrugsafdelinger ved nogle Universiteter, til Rothamsted Forsøgsstation, til Konsulentvirksomhed og Stipendier for Studier paa Veterinær- og Landbrugsvæsenets Omraade; til Landbrugsundervisning, gennem lokale Undervisningsraad, £ 43,500 (783,000 Kr.); til Hentørring af Grøntsager, Henkogning af Frugt, Fjerkræavl, Dyrkning af Hør og Tobak, Malkekursus for Kvinder o. s. v. mindre Beløb. Til Husdyravlens Fremme er der bevilget, for 1915—16, til Avl af lette Heste £ 26,500 (477,000 Kr.); til Avl af svære Heste, Kvæg og Svin, til Kontrolforeninger og til Husdyrbrugskonsulenter tilsammen £ 40,400 (727,000 Kr.).

*) Nærmere herom i U. f. L., 1910, Pag. 169.

En Bevilling til Fremme af Andelsvæsen i Landbruget fra et tidligere Aar synes ikke at have baaret tilstrækkelig Frugt og, om end delvis fornyet, er det dog med den Anmærkning, at der maa gøres alt for, at denne Virksomhed kan bære sig selv i Fremtiden.

Beskedne Bevillinger er givne til Skovbrug og til Indvinding af Land og Dræning.

Det er særlig Bevillingen til Husdyravlens Fremme, som skal omtales her. Den gaves først i 1913, og det ventes, at den vil blive fortsat i en Aarrække med et lignende Beløb. Formaålet siges at være at hjælpe Sammenslutninger af navnlig smaa Landmænd (farmers, altsaa Forpagtere) til at sikre sig Brugen af gode Tyre, Hingste og Orner i Stedet for de tarvelige Individuer, som nu ofte bruges. Et andet Formaal er at ophjælpe en Slags Kontrolforeninger ved at afholde Halvdelen af disses Udgifter. Tilskud til Hingste og Orner gives kun til Avlsforeninger, og det samme gælder i Reglen ogsaa for Tyres Vedkommende, men i Egne, hvor Tyreholdsforeninger ikke kan dannes, kan Tilskud gives til Opdrættere, som er villige til at stille deres Tyre til Naboernes Disposition. Paagældende Avlsforeninger dannes ofte paa Foranledning af Tilskudet, og det tilraades disse at affatte deres Love i Overensstemmelse med Landbrugsministeriets Lovudkast. Tilskudet kan ogsaa gives til Avlsforeninger, der alt eksisterer, naar de om fornødent ændrer deres Love efter samme Forbillede.

Med smaa Farmers menes saadanne, hvis Forpagtning ikke overskrider 100 acres (40 ha), eller har en Indkomstskat-Værdi af ikke over £ 100 om Aaret. For at hjælpe Landmændene er der af Landbrugsministeriet ansat Husdyrbrugskonsulenter i de 12 Distrikter i hvilke Landet er inddelt med dette Formaal.

Der er givet følgende nærmere Bestemmelser:

Tilskud til en Kvægavlsforening maa ikke overskride £ 15 (270 Kr.), eller £ 12 (216 Kr.), hvis Tyren

ejes af en enkelt Mand; der gives ikke nogen Avlsforening Tilskud for den samme Tyr mere end 5 Aar i Træk. Distriktets Husdyrbrugskonsulent maa have overbevist sig om, at det ikke kan lade sig gøre at faa en Kvægavlsforening oprettet paa en bestemt Egn, før der kan gives Tilskud til en privat Tyreholder, og denne kan kun faa Tilskud, naar Husdyrbrugskonsulenten føler sig overbevist om, at man derved opnaar, at den paagældende Tyr vil komme til at bedække flere Køer for mindre Farmere end ellers; Tilskudet kan derhos kun gives for 4 Aar i Træk for samme Tyr.

En Kvægavlsforening kan enten købe eller leje en Tyr. I første Tilfælde maa der ved Medlemsbidrag eller Gaver skaffes tilstrækkelig Kapital til at købe Tyren samt aarlige Indtægter til dennes Pasning, Assurance, til Løn til Sekretær og andre Udgifter for Foreningen og til Henlæggelser, saa der kan købes en ny Tyr, naar det maatte blive nødvendigt. Hvis Foreningen derimod træffer Aftale med en Tyreejer om at stille en Tyr til Medlemmernes Disposition, saa maa de garantere, at mindst 25 Køer, tilhørende Medlemmerne, bringes til Tyren. Ejeren af Tyren vil i saa Fald være berettiget til at faa en Betaling fra Foreningen af ikke over £ 12, at beregne mindst 2 sh. 6 pence for hver Ko, der bedækkes, og at faa 15 af sine egne Køer bedækket af Tyren. Det formenes, at Tilskudet af £ 15 i Forbindelse med et Aarsbidrag af 1 sh. pr. Medlem vil dække alle Udgifter ved en saadan Ordning, da Ejeren af Tyren og ikke Foreningen bærer Udgifterne for Fodring, Pasning o. s. v.

Følgende Bestemmelser gælder for Tilskud til den svære Hesteavl:

Der gives intet Tilskud til Foreninger, som tager mere end 3 Guineas (57 Kr.) i Bedækningspenge. Tilskudet maa ikke overskride £ 80 (864 Kr.) for hver antaget Hingst og heraf højst Halvdelen som direkte Tilskud, og Resten bruges til Reduktion af Bedæknings-

penge. De Hingste, som lejes af Foreninger, der faar Statstilskud, skal registreres hos Landbrugsministeriet; de Hopper, for hvilke Bedækningspengene nedsættes, maa godkendes af Foreningen, og Reduktionen maa ikke overskride Halvdelen af Beløbet.

Tilskud til Orner gives kun til Foreninger. Tilskudet er £ 3 (54 Kr.) om Aaret. En Orne kan enten købes eller lejes paa lignende Maade og under lignende Betingelser som ovenfor sagt om Tyrene.

Tilskud til Kontrolforeninger. Foreninger, hvis Medlemmer mindst en Gang om Ugen kontrollerer deres Køers Mælkemængde og som ansætter en Kontrolassistent, som mindst en Gang hver 6te Uge paa uregelmæssig Tid besøger Medlemmerne for at kontrollere Optegnelserne, kan faa et Statstilskud af Halvdelen af deres Udgifter, dog ikke over £ 50 (900 Kr.) for hver Kontrolassistent, som giver sin hele Tid til en Forening med 20 Besætninger. Nærmere Oplysning om Kontrolforeninger med Udkast til Love er udgivet af Landbrugsministeriet, hvor Eksemplarer kan faas.

Som alt meddelt er Landet (England og Wales) inddelt i 12 Distrikter, hver med sin Konsulent. Han er knyttet til en Landbrugsskole eller lignende Institution i Distriktet og er ansvarlig for Anvendelsen af Statsbidragene i hans Distrikt. Disse Konsulenter er Mænd med stort praktisk Kendskab til og Erfaring i Husdyrbrug, hvorfor ogsaa Landmænd og Opdrættere i stigende Grad søger deres Raad og Hjælp ved Valg eller Køb af Husdyr eller disses Pleje. Der er naturligvis Forskel mellem de forskellige Egne i Landet med Hensyn til Landmændenes Iver for at benytte den tilbudte Hjælp, og, som rimeligt er, er de Egne mest tilbageholdne, som trænger mest til Forbedring af deres Besætninger. Gennemgaaende maa det siges, at der har været en opmuntrende Fremgang i Arbejdet i de 2 Aar, i hvilke Statens Tilskud har været tilbudt.

Mest Interesse har Landmændene vist for at faa

bedre Tyre, saa at der er indkommet betydelig flere Ansøgninger om Tilskud, end der var bevilget Midler til. Ved Udgangen af Aaret 1915—16 (fra April til April) var der givet Tilskud til 633 Tyre, hvoraf 605 var skaffet tilveje af 489 Foreninger og Resten tilhørte 28 private Ejere. Foreningerne, hvoraf der var 489 imod 285 det foregaaende Aar, havde dog kun købt 73 Tyre og derimod lejet de 532 fra Opdrættere. Af de 633 Tyre var 425 af Korthornsracen, 70 af Herefordracen, de andre af forskellige Racer, derimellem 1 Jersey- og 1 Guernsey-Tyr. Gennemsnitsprisen var for Korthorn £ 41 (740 Kr.), for Hereford £ 40 (720 Kr.), for Sort Wales Tyre £ 28 (500 Kr.). Opdrættere af Stamkvæg begynder allerede at faa Øjnene op for, at denne Statshjælp til Husdyrbrugets Forbedring vil bevirke bedre Afsætning i Landet af gode Stamdyr, og ikke mindst Virkning har Foranstaltningen haft i Wales.

Der var 180 Svineavlsforeninger med 193 Orner med Statsunderstøttelse i det sidste Aar, hvilket er henved det dobbelte af det første Aar, en lignende Stigning, som den, der fandtes for Tyrenes Vedkommende. De 91 Orner var af de store hvide Yorkshire, den næst talrige Race var det store sorte Svin, som var repræsenteret af 43 Dyr; derefter kom følgende: 18 Gloucester Old Spots, 15 Berkshires, 14 Middle Whites, 10 Lincoln Curly Coated og 2 Large White Ulster. Gennemsnitsprisen pr. Orne var £ 7. 12. 6. Da Landbrugsministeriet nægter Tilskud til Orner, som ikke findes i Stambøger over bekendte Racer, er der nu indrettet Stambøger for to lokale Racer, som har været velkendt i lange Tider, men ikke hidtil har ført i Stambøger. Det er »Gloucester Old Spots« og »Cumberland«.

Af Hesteavlsforeninger for svære Heste var der 88 med 97 Hingste (imod 65 med 72 Hingste Aaret forud). Disse Avlsforeninger omspænder større Distrikter og tæller adskillige større og ledende Landmænd mel-

lem deres Medlemmer. Det menes, at det gode Eksempel, de har sat, og det gode Resultat af deres Arbejde har virket opmuntrende og opdragende paa de mindre Farmere, og at dette har givet sig Udslag ogsaa i Oprettelsen af Avlsforeninger for Kvæg og Svin. De 97 Hingste har bedækket 9,122 Hopper, 94 i Gennemsnit for hver. Bedækningspengene blev nedsat for 2,430 Hopper, som tilhørte Farmers med mindre end 100 Acres (40 ha). Beretningen siger ikke noget bestemt om, hvorvidt Foreningerne har købt nogle af disse 97 Hingste; det synes nærmest, som om de alle har været lejede efter ovenstaaende Plan. Gennemsnitslejen angives til £ 241 (4,300 Kr.); Bedækningspengene var gennemsnitlig £ 2. 10 sh. (45 Kr.).

I de to Nabo-Grevskaber Cumberland og Westmoreland har man baaret sig noget anderledes ad. Husdyrbrug-Udvalgene i begge Grevskaber indberettede, at der var et tilstrækkeligt Antal gode og sunde Hingste mellem dem, der førtes rundt i Distriktet, og at Statstilskudet derfor udelukkende burde bruges til en Reduktion af Bedækningspengene for de mindre Farmere. Dette gik Landbrugsministeriet ind paa, og der danedes en Forening, omfattende begge Grevskaber, som nedsatte Udvalg til at kaare Hingste. Der kaaredes 52 Hingste, som bedækkede 385 Hopper til halv Pris (21 Kr.).

Der menes, at disse Bestræbelser for at ophjælpe Avlen af svære Heste alt har og navnlig efterhaanden vil bære gode Frugter. Der er for Tiden et ikke ringe Antal »Tramp«-Hingste (Vagabonder) af tarvelig Art, hvis Ejere drager om med dem og lader dem bedække for en billig Penge. Farmerne begynder nu at faa Øjnene op for, at de er mindre vel tjente med dem, selv om Bedækningspengene er beskedne. Statens Tilskud til Bedækningspengene og Hjælp til Avlsforeninger og ikke mindst det Stempel for Sundhed og Godhed, som Hingstene faar ved at blive registrerede af Landbrugs-

ministeriet, menes efterhaanden at ville gøre det af med Vagabond-Hingstene. Selv en broget Samling Præmie-Rosetter opvejer knap Ministeriets Certifikat for, at Hingsten er frugtbar. Men der klages over, at Landmændene er noget træge med at besvare Avlsforeningernes Forespørgsler, om deres Hopper er blevne ifolede, saa at det er vanskeligt at kontrollere Hingstenes Arbejde, som det burde ske, og hvorpaa Landbrugsministeriet lægger særlig Vægt. I Skotland og Nord-England bruges der ofte et System, hvorefter Bedækningspengene først forfalder, naar Hoppen viser sig at være »afhestet«. Dette anbefales til Overvejelse for Hesteavlsforeninger, naar de slutter Aftale med en Hingsteejer om at leje en Hingst.

Kontrollforeninger. Arbejdet med at oprette Kontrollforeninger har været meget uheldigt paavirket af Krigen, saa Fremgangen kun er lille. Der har vist sig stigende Vanskeligheder med at faa paalidelige Kontrolassistenter og flere af Foreningerne har været meget uheldige i saa Henseende. Hvor der har været gode Kontrollører, har Resultatet været særdeles tilfredsstillende. Der er dog ingen af de tidligere 16 Foreninger bleven ophævet, og der er kommet 4 til. De 20 Foreninger tæller 350 Medlemmer med 398 Besætninger og 9,800 Køer.

Der nævnes adskillige Tilfælde paa, at Oplysninger om Køernes Mælkeydelse har influeret paa Salgsværdien af Køerne eller af Tyrekalve efter dem. En Landmand, som solgte sin Besætning sidste November, meddeler, at ved Auktionen blev Landbrugsministeriets Attester for Køernes Mælkeydelse omdelt med det Resultat, at han fik henved 2000 Kr. mere ind ved Salget. Tyrekalve fra »attesterede« Køer med god Mælkeydelse opnaar fra 100 til 200 Kr. højere Pris. En Ejer, Medlem af en Kontrollforening, afslog et Bud paa 50 Guineas (940 Kr.) for hver af 2 drægtige Køer, som ikke var i Stambog, men hvis Mælkeydelse var kontrolleret som

henholdsvis 7,200 og 8,100 Pund o. s. v. Der er udstedt 637 Attester i Aarets Løb, hvoraf mange gælder Køer med over 6,300 Pund Mælk. En Ko, hvis Mælk blev vejet daglig, gav i Aarets Løb 16,000 Pund Mælk (1,774 Gallons).

Flere Kontrolforeninger har oprettet Registre over Kalve af Køer med attesteret Mælkeydelse. Kalvene mærkes i Ørene, og Oplysninger om deres Nedstamning og Moderens Mælkeydelse opføres paa Registret, som derefter kan tjene til Vejledning for mulige Købere, og heraf venter man sig meget baade i Retning af bedre Priser og i Retning af forøget Interesse for Kontrolforeningerne.

Gennemsnitsomkostningerne for Medlemmer i disse Kontrolforeninger var betydelig under 2 Kr. pr. Ko i det første Aar, hvilket maa anses for en god Pengeanbringelse. Der ventes et betydeligt Opsving i Bevægelsen for Oprettelsen af Kontrolforeninger, naar engang denne Krig er forbi.

For Aaret $\frac{1}{4}$ 1915 til $\frac{31}{3}$ 1916 bevilgedes der til den svære Hesteavl 171,900 Kr., til Kvægavl 235,000 Kr., til Svineavl 20,000 Kr. og til Kontrolforeninger 87,900 Kr., ialt for de 10 Distrikter i England og de 2 i Wales 514,800 Kr.

En Sammenligning mellem det Arbejde til Husdyrbrugets Fremme, som her er løselig skitseret, og det tilsvarende Arbejde i Danmark, vil ikke være paakrævet, og den vilde desuden være ganske vildledende alene af den Grund, at Arbejdet i England er af saa ny Dato. Der skal derfor kun peges paa den ejendommelige Forskel, der ligger deri, at i Danmark er alle de tilsvarende Foranstaltninger og Arbejder udsprungne af en Trang i selve det arbejdende Landbrug, hvor ogsaa alle Planerne er udklækkede og bragt ud i Livet, for derefter, naar de har staaet deres Prøve, at modtage Anerkendelse og Støtte fra Statens Side. I England derimod er det, som det fremgaar af ovenstaaende, Staten, som

forelægger det arbejdende Landbrug færdig udarbejdede Forslag, til hvis Udførelse i Livet Staten tilbyder sin Støtte. At de engelske Myndigheder har benyttet mange Oplysninger og Erfaringer fra Danmark, vil være alle danske Læsere klart. Det vil være af Interesse for det danske Landbrug at se, hvorledes det vil lykkes det engelske Landbrug at drage Nytte af Erfaringerne fra Danmark, og denne Interesse behøver ikke at svækkes af Frygten for, at en større Landbrugsproduktion i England skal skade Afsætningen af danske Landbrugsprodukter, thi Udsigterne er størst for, at Efterspørgslen i Verdensmarkedet skal stige hurtigere end Verdensproduktionen.

Statskonsulenternes Indberetninger for Aaret 1915.

V.

Beretning fra Statskonsulent J. Jensen.

For 1915 er der ikke stort at sige om Hestene, da Afsætningen til Udlandet har været stoppet, og Mund- og Klovesygen har influeret stærkt paa Afholdelsen af Dyrskuer, der kun har fundet Sted paa større Pladser.

1914 sluttede med Standsning af al Udførsel, der i Løbet af 4 Maaneder havde antaget kolossale Dimensioner (77,000 Stkr.) til stærkt stigende, til sidst omtrent dobbelt Pris. Denne følelige Reduktion af Hestebestanden fremkaldte Angst for Hestemangel, hvorfor »Krigsprisen« holdt sig; men heldigvis viste Frygten sig ugrundet, idet Landbruget let kom over Foraarsarbejdet. Den d. 15. Maj 1915 foretagne Tælling viste ogsaa, at Hestebestanden blot var gaaet ned med 41,000 Stkr., uagtet Indførselen, der kun havde fundet Sted fra Island, Sverrig og Norge, var indskrænket ret betydeligt. Tællingen udviste ogsaa, at Udførselen fornemlig var gaaet ud over Hopperne, hvilket atter mærkes paa et formindsket Tillæg af Føl i 1915 (ca. 25 pCt.); af Tællingen fremgik det yderligere, at de gamle Valaker var tiltaget lidt, idet der var slagtet færre gamle Heste i Efteraaret end ellers.

Indførselen er i 1915 i Hovedsagen sket fra Island, der har været vor Hovedleverandør med et Antal af ca. 5000, hvoraf en Del var blevne tilbageholdt i England fra 1914. Fra Norge kom der godt et Tusind i 1ste Kvartal og fra Sverrig et lignende Antal, men fordelt paa Vinter- og Foraarsmaanederne.

Hestepriisen har for unge Handelsheste bevæget sig fra ca. 12—1700 Kr. med en Gennemsnitspris for gode unge Heste af 14—1600 Kr. og for Plage i Forhold dertil, saaledes for 2-aarige omkring 1000 Kr. Gode, store, svære Heste eller bedste Luksusheste, der tidligere kostede 10—1200 Kr., er der ingen rigtig Notering paa, da Køberne mangler. Det er ren Undtagelse, at en Hest koster 1800 Kr. og derover, medens Heste, der tidligere kostede 6—700 Kr., let opnaar den dobbelte Pris.

Til Sammenligning kan anføres, at Prisen paa lignende Heste som vore i Slesvig betales adskilligt højere: med 2500—3000 Mk. og for virkelige 1. Klasses Heste 3500 Mk. og derover. Denne betydelige Forskel hidrører til Dels fra den lave Markkurs, der gør, at naar Tyskerne maa betale 2500 Mk., faar vi kun ca. 1550 Kr. Og vor forholdsvis lave Pris for de bedste Heste beror paa, at det hjemlige Marked ikke saaledes som det tyske kan aftage dem.

Hvad Avlen angaar, da er Skuerne jo at sidestille med Markederne for Handelshestene. Aarets første Skuer er Kaaringerne, saavel for Hingste som Hopper og inden Bedækningstiden. Hingstekaaringer, der nærmest er en jysk Foranstaltning, har især Interesse for Jylland og Fyn. De er afholdt paa 11 Steder i Jylland samt i Odense, og de omfatter nu kun 3- og 4-aarige Hingste, men det er den 3-aarige Afdeling, man nu i Modsætning til tidligere interesserer sig for, og som Køberen søger, idet de usolgte 4-aars Hingste hører til de tidligere vragede. Hingstehandelen begynder nu med Føllene, og allerede i 1½ Aars Alderen er alle de

bedste Plage solgte til Foreninger. Denne Føl- og Plagehandel er en yderst risikabel Forretning, idet kun et Mindretal kommer til at svare til Forventningerne. Forud for Ungskuet i Randers 1914 var der saaledes solgt mindst 15 Plage til Foreninger for ca. 8—16,000 Kr. kontant foruden lignende eller mere paa Vilkaar, og af disse fik to 1. Præmie, medens strengt taget ingen var værdig til anden.

Ved Kaaringen 1915 var der vel enkelte, der havde gjort nogen Fremgang, men alligevel kaaredes der ialt kun 30 3-aarige Hingste i Jylland, hvoraf endda flere ret tarvelige.

Jeg har som Tilsynshavende med Kaaringerne fra 19. Februar til 5. Marts ledet Hingstekaaringerne i Odense, Bramminge, Holstebro, Thisted, Hobro, Aalborg, Viborg, Randers, Aarhus og Horsens samt senere i Nykøbing F. og Roskilde foruden 13 Hoppekaaringer, om hvilke der intet særligt er at bemærke.

I Sommertiden har jeg ogsaa, til Dels for Stambogføringens Skyld, overværet saa mange Hingste- og Dyrskuer, som jeg har kunnet overkomme, nemlig alle Statshingsteskuer med Undtagelse af Bornholms, 13 større Dyrskuer, hvoriblandt flere Fællesskuer, et Par Plageskuer og 5 Afkomsskuer.

Af Fællesskuerne maa særlig anføres »Ungskuet« i Vejle, der for de 2-aarige Hingstes Vedkommende var det største og bedste, der hidtil har været holdt. Og det var saa meget glædeligere, som det fulgte ovenpaa to magre Aar. Disse jyske Ungskuere er en Affødning af »De samvirkende jyske Hesteavlsforeninger«s Hingstekaaringer og Plageskuer, af hvilke det første var knyttet til Fællesskuet i Aarhus 1890. Og de har siden slaet saaledes an, at de i indeværende Aarhundrede er bleven en fast aarlig Institution, der ogsaa har bredt sig til Øerne og til Dels overskygger Skuerne for ældre Dyr.

Min Virksomhed er fordelt mellem Rejser, ved hvilke der indsamles Materiale, og Kontorarbejde, af

hvilket Stambogføringen tager den meste Tid. Stambogføringen, der begyndte med Udgivelsen af Stambogen over Hingste af jysk Race i 1886, er naaet til 22. Bind (nu et Bind aarlig) med et samlet Antal af ca. 1500 Numre. Hoppestambogen, af hvilken det første Bind udkom først i 1891, er naaet til 14. med ca. 8300 Numre, nu ligeledes med et aarligt Bind. Stambogføring er jo, som Navnet siger, slet og ret Bogføring over en Stamme, altsaa en Regnskabsføring over Eliten. Men da Arbejdet begyndte paa bar Bund, og der ikke eksisterede Stammer, maatte man nøjes med at indsamle det efter Avlsformaalet bedste, mest typiske og rene Materiale for saaledes ad Aare at naa frem til det tilsigtede Maal: en Stamme.

Det er ikke sket endnu, idet Stambogen stadig holdes aaben for ny Tilgang, men Avlsmaterialet er dog efterhaanden bleven sigtet, saa at én Hingsteslægt næsten er eneraadende, og der er adskillige Elité-Hoppefamilier, der gennemgaaende sidder inde med større Avlssoliditet end Reglen er i Racen.

Stambogføringen bliver paa den Maade vejledende og er egentlig den eneste Kilde til Viden i Avlen, naturligvis under Forudsætning af, at Materialet er oplysende og korrekt. Men Overvurdering af Stamtavler kan ogsaa rumme en Fare, og for Øjeblikket synes der stærk Tendens i den Retning. Det vilde ganske vist være rart og var simpelt, om der gaves bestemte Regler for Vurdering af Afstamningens Beskaffenhed, saa man derefter kunde bedømme uprøvede Avlsdyrs Avlsværdi efter et bestemt Karakter- eller Talsystem, som f. Eks. Tilfældet var, da Malkekøernes Ydeevne i Henseende til *Guénons* System bestemtes i Ordener og Grader efter Spejlets Form og Beskaffenhed. Nu har vi igen det samme, kun paa en anden Maade, i den fine Stamtavleklassifikation ved vore større Skuer. Men Reaktionen mod dette Dogmevæsen er der allerede, idet Prof. *Wilson* i sine »Avlsprincipper« (oversat af Prof.

Goldschmidt) siger, at »Stamtavler, tydet paa sædvanlig Maade, ingen sikker Vejledning yder og kan i Virkeligheden være farlige«.

Et andet Avlsproblem er ved at blive belyst og kan maaske endelig besvares gennem Stambogføringen, nemlig: Indavlen, der er bleven saa udbredt i de sidste 10 Aar i den jyske Avl gennem Fænomenet *Aldrup Munkedal* og den samtidige Uddøen af flere Hingsteslægter. Indavlen er kommen ganske af sig selv, alene ved at avle efter og paa det bedste, og naar den synes heldig og breder sig, skyldes det vistnok alene dette Princip og ikke nogen hemmelighedsfuld Virkning af selve Familieskabet hos de avlende Inddivider.

I Henseende til Bestemmelsen i Husdyrlovens § 13 har Statskonsulenterne, henholdsvis for svære og lette Heste, at udtage Hopper til Bedækning ved udpegede statsunderstøttede Foreningshingste. Efter forudgaaet Bekendtgørelse udvalgte der blandt de talrige indkomne Andragender:

Ved følgende Hingste:

- 1) Aldrup Høvding, tilh. Nørager Hesteavlsforening: 10 Hopper (til ordinær Medlemspris i Følge Lov af 1902).
- 2) Amlet Korsgaard, tilh. Horne Hesteavlsforening paa Fyn: 8 Hopper.
- 3) Gutton, tilh. Voer Herreds Hesteavlsforening: 3 Hopper.
- 4) Kran II, tilh. Hads Herreds Hesteavlsforening: 7 Hopper.
- 5) Karmark Tousgaard, tilh. Hesteavlsforeningen »Jylland«: 8 Hopper (til dobbelt Medlemspris i Følge Lov af 1912).
- 6) Kran Tousgaard, tilh. Hadbjerg Hesteavlsforening: 3 Hopper.
- 7) Lejf, tilh. Værum Hesteavlsforening, 4 Hopper.

Enkelte Hingste, der giver godt Afkom eller er i Vælten, søges i overvældende Grad, saa det ofte har sin Vanskelighed at træffe det bedste Udvalg af de talrige kvalificerede Hopper.

Dette røber en klar Forstaaelse af Betydningen af Benyttelsen af den bedste Hingst, selv med Risiko af betydeligt pekuniært Offer ved at sende en Hoppe langt bort til Bedækning; men heldigvis har det vist sig, at der ad den Vej er avlet flere gode Avlsdyr, baade Hopper og Hingste, saa forstaaende Folk finder deres Regning ved at spille i det ikke billige Lotteri.

Begrundet paa Lukningen er der desværre ikke udført Hingste til Slesvig i det forløbne Aar, saa jeg har været fritaget for at udstede Afstammingsattester til Kaaringskommissionen dér over Hingste, hvis Forældre ikke er optagen i Jysk Stambog.

I Modsætning til vor strikse Overholdelse af Udførselsforbudet har vi indført Avlsdyr, baade fra Tyskland og England.

Af Foredrag har jeg holdt over et Dusin, fornemlig ved Hingstekaaringer og det jyske Ungskue, uden Undtagelse for en stor Tilhørerkres.

Af skriftlige Arbejder har jeg foruden Stambøgerne med Avlsstatistik, Tabeller og Slægttavler samt en Oversigt over Stambogføringens Udvikling leveret den sædvanlige Aarsoversigt over Hesteavlen til »Tidsskrift for Landøkonomi« tillige med adskillige Artikler til Fagblade.

Min Korrespondance er ret betydelig, dels Svar paa Forespørgsler og dels faglige Betænkninger til Myndigheder foruden Henvendelser til forskellige om Oplysninger.

Som sædvanlig har jeg deltaget i en Del Møder, saaledes i Landhusholdningsselskabet, Statsdyrskuekommissionen, De samvirkende Hesteavlforeninger og Fællesforeninger.

Saavidt min Tid har tilladt det, har jeg fulgt med

i Faglitteraturen og gjort selvstændige Studier, Avlen vedrørende paa Grundlag af det righoldige Materiale, jeg har indsamlet i over en Menneskealder.

Ved Landhusholdningsselskabets Generalforsamling hædrede Præsidiet mig tillige med mine 3 ældste Kolleger med *Zachos* Legat for Fortjeneste af det danske Landbrug.

Trods mit i Slutningen af Aaret fyldte 70. Aar og mine mange Rejser har jeg ikke været utjenstdygtig nogen Dag i det forløbne Aar.

Beretning fra Statskonsulent W. Riedel.

Om min Virksomhed i 1915 tillader jeg mig at meddele følgende Beretning:

De almindelige Arbejder er foregaaet omtrent som sædvanlig, Foredragsvirksomheden dog i noget mindre Omfang, jeg har holdt 35 Foredrag i Aarets Løb. Tidligere har der været forlangt flere Foredrag af mig overvejende af almindelig oplysende Art angaaende Havebrugets Dyrkningsforhold; nu er Foredragenes Genstand hyppigere et enkelt særligt Forhold eller Arbejde indenfor Havebruget. I 1915 har saaledes Spørgsmaalet om Træfrugtens Behandling til, gennem Sortering og Pakning, at blive en mere reel Handelsvare været fremme flere Steder, hvor jeg i Foredrag har gjort Rede for Sagen. Ellers er det især Frugttrædyrkingen, jeg hyppigst behandler i Foredrag, og her under indtager Tidens Krav om rummeligere Plantningsmaader — større Afstand — for Træer og Buske, Brugen af Kunstgødning og Plantningernes Renholdelse en fremtrædende Plads. Iøvrigt retter Foredragene sig efter de paagældende Egenes Forhold, der er jo endnu vide Egne, hvor der trænges til mere elementær Oplysning om Indretning og Drift af et almindeligt Havebrug til Husbehov.

Jeg har deltaget i de sædvanlige Møder, ialt ca. 40, som i Aarets Løb bl. a. bringer mig i Berøring med de Personer og Organisationer, som virker for Havebrugsinteresserne, og jeg har været tilkaldt eller indbudt til flere Møder, hvor særlig vigtige eller nyere Foretagender paa Havebrugets Omraade forhandlede. Af saadanne Møder skal jeg fremhæve, at Statens Overtagelse af den stationære Forsøgsvirksomhed og i Forbindelse dermed Haveselskabers og andre Organisationers ændrede Stilling i Foretagender, hvortil Statens Tilskud nu kan opnaas, medførte en Række Møder i Aarets Løb, deraf 2 i Statens Planteavlsudvalg og flere indenfor Det jyske Haveselskab og dets Planteavlsudvalg.

Jeg besøgte eller medvirkede ved 6 Udstillinger, af hvilke de 5 var helt eller delvis Frugtudstillinger. Til 2 af disse, Det jyske Haveselskabs Udstillinger i Skanderborg og Hjørring, var knyttet de første Resultater af Sortering og Pakning af jysk Frugt. Man virker for og venter, at Fremstilling af Frugt i denne Form skal komme til at indtage en stedse større Plads ved Havebrugsudstillingerne i alle Egne af Landet.

De her omtalte Arbejder, Foredrag, Møder og Udstillinger har medført, at jeg ialt var 93 Dage paa Rejse.

Af mine skriftlige Arbejder, som bl. a. har omfattet ca. 400 Breve o. lign., tillader jeg mig at vedlægge som Bilag, hvad der vedrører den fornævnte Sag, Sortering og Pakning af Frugt, nemlig nogle Forslag, Beretninger m. m.

De samvirkende danske Haveselskaber udarbejdede i Aarets Løb Regler for Sortering og Pakning, lod fremstille Pakkemateriale m. m. og afholdt et Kursus for Frugtpakkere. Disse uddannede sig for at virke videre hver i sin Egn, og der blev ved nogle Pakningssteder og paa nogle Pakkedage behandlet saa megen Frugt, som kunde overkommes efter den korte Forberedelse og Uddannelse. Hvis dette Arbejde fort-

sættes, er der Grund til at vente, at der efter Frugthøsten i 1916 vil blive taget ret kraftigt fat paa Arbejdet i flere lokale Krese. Haveselskabernes aarlige Kursus vilde da faa Betydning udover det rent undervisende og indøvende, idet Kursus'et tillige skulde blive et aarligt Samlingssted for de Erfaringer, der Aar for Aar gøres i de forskellige Egne og bidrage til, at man arbejder hen til og bevarer ensartede Former for Sorteringen og Pakningen og Pakkematerialet.

Der synes at møde Arbejdet en Støtte deri, at man flere Steder er blevet opmærksom paa, at Afsætningen kan finde andre og nye Veje end de hidtil noget ensidigt betraadte: enten det lokale Torv eller København. Det er især de danske Brugsforeninger, som ventes at ville bidrage til Frugtens bedre Fordeling over Landet; smaa Forsøg er allerede gjort.

Beretning fra Statskonsulent Peter Aug. Mørkeberg.

Aaret 1915 har frembudt Arbejdsstof i rigelig Mængde baade for mine Assistenters og for mit Vedkommende.

Det har været et ejendommeligt Aar. De høje Foderstofpriser og de høje Priser paa Smør, Ost, Kød og Flæsk som ogsaa paa Fedt og andet Affald har paa-virket Husdyrbruget i høj Grad. Disse Forhold har forceret Salget saavel af Svin som af Udsætterkvæg, men naar undtages Aarets første Maaneder, da man frygtede for Mangel paa Kraftfoder, har de tillige be-virket, at der er lagt flere Grise og Kalve til end sæd-vanligt. Selve Husdyravlen er derfor ikke blevet negli-geret, hvilket har givet sig til Kende ved en livlig Jagen efter Avlsdyr; der har været god Afsætning baade for Ejerne af Svineavlscentrene og for Opdrætterne af gode Avlstyre. Men Mund- og Klovesygen, som i 1915 har været stærkt udbredt i Landet, har besværlig-

gjort Omsætningen af Avlsdyr, dels paa Grund af Afspærringsforanstaltninger, dels fordi der har været afholdt forholdsvis faa Dyrskuer. Det har været vanskeligt for Køberne at finde de gode Avlsdyr. Konsulentarbejdet er derved blevet forøget; det blev nødvendigt at søge Dyrene i Hjemmene i Stedet for paa Dyrskuerne.

I det følgende skal jeg omtale enkelte af de Forhold, som har optaget min Tid, og som maa formenes at have nogen almen Interesse.

Svineavlens har beskæftiget mig og min Stab af Assistenten og andre Medarbejdere paa sædvanlig Maade. Vi arbejder nu efter et System, som Tid efter anden har antaget faste Former, hvis Skikkelse fremgaar af de mange Aarsberetninger, som jeg efterhaanden har afgivet. — I Februar 1916 holdt jeg i Det kongelige danske Landhusholdningsselskab et Foredrag om Svineavlens nuværende Stilling og Fremtidsudsigter; her gav jeg et sammentrængt Billede af den Udvikling, som har fundet Sted, og en Fremstilling af de Midler og Metoder, hvorved Svineavlens for Tiden ledes og fremmes, og omtalte særligt de karakteristiske Forhold i det Beretningsaar, som her skal belyses. Det maa vist være tilstrækkeligt at henvise til Referatet af dette Foredrag, som findes i nærværende Aargang af Tidsskrift for Landøkonomi S. 233—282, da en Beretning om mit specielle Arbejde i Svineavlens Tjeneste i Aaret 1915 for en væsentlig Del fremgaar deraf. — Nogle enkelte supplerende Oplysninger skal jeg dog tillade mig at fremføre.

Det kan saaledes bemærkes, at jeg i Aarets Løb har beskæftiget mig med Forarbejderne til et nyt Bind af Svinestambogen. Som det vil erindres, fremkom Svinestambogens 5te og 6te Bd. i Aaret 1914. Det var en Stambog for Søer af Landrace, et grundlæggende Arbejde, hvor hele den daværende Bestand af kaarede Stamsøer i Avlscentrene blev stambogført og ordnet familievis med alle de Oplysninger, som forefandtes om

dens Oprindelse. — 7de Bd. bliver en Fortsættelse heraf og tillige en Ornestambog, som danner Fortsættelsen af Svinestambogens 4de Bd. — Yorkshire-svinene har endnu ikke faaet deres officielle Stambog, men der er Bevægelse oppe for at faa en saadan. Opdrætterne ønsker den, og de trænger til den, ikke mindst i disse Tider, da det er vanskeligt at undgaa en for vidt dreven Indavl, fordi Indførsel af nye Stambogdyr fra England ikke kan finde Sted.

I Aarets Løb har der været afholdt flere større Møder angaaende Svineavlens Ledelse, saaledes det store, aarlige jyske Svineavls-møde, hvor Ejerne af Avlscentre for Svin fra hele Jylland samles for at drøfte Situationen, samt et Møde paa Sjælland for Ejerne af Avlscentrene og de Udvalg, hvorunder de sorterer i 1ste, 2det og 3die Distrikt. Sidstnævnte Møde var forbundet med en Udflugt til Forsøgsstationen paa Bregentved, som modtager Forsøgsdyr fra alle de nævnte Distrikter. Hertil kunde jeg føje De samvirkende danske Andelsslagteriers Delegeretmøde, hvor Svineavlens Ledelse er et specielt Punkt paa Dagsordenen. Ved alle disse Møder har jeg holdt Foredrag. De 7 Distriktsformænd har ogsaa været samlede til et Møde, hvor jeg indledede Forhandlingerne. Med mine Assistenters ved Svineavlens Ledelse har jeg i 1915 som sædvanlig holdt et Møde, som strækker sig over 2 Dage. — Af Interesse er det maaske at bemærke, at Forsøgsstationen paa Rodstenseje er nedlagt og erstattet af en ny Forsøgsstation paa Overløjstrup ved Langaa. Denne modtager Forsøgsdyr fra hele Jylland. — Om Personskifter ved Centralledelsen af Svineavlen kan jeg meddele, at Formanden for 1ste Distrikt, Sognefoged S. *Jensen-Hyldegaard*, som beklædte denne Stilling fra 1902, har trukket sig tilbage og er afløst af Landstingsmand *Jul. Frandsen*, der har været Medlem af det sjællandske Distriktsudvalg fra samme Tidspunkt, samt at min Assistent ved Svineavlens Ledelse i 7de Distrikt, Konsulent

Lauridsen, Aarhus, midlertidig har udvidet sit Omraade, idet han fra 1ste Oktober 1915 har overtaget Stillingen som Assistent ved Svineavlens Ledelse i Viborg Amt.

Angaaende Kvægavlens Ledelse har jeg særlig haft Lejlighed til at beskæftige mig med Stambogføringen, Konkurrencerne mellem hele Kvæghold, Kvægavls- og Kontrolforeninger, samt Dyrskuer.

Stambogføringen optager en stor Del af min Tid. I 1915 har jeg haft hele Korrekturarbejdet med 17de Bd. af Stambogen for Tyre af rød dansk Malke-race, og jeg har udarbejdet Manuskriptet til Stambogens 18de og 19de Bd. med tilhørende Fællesregister for samtlige Bind. Desuden har jeg arbejdet for Familie-stambøgernes Udbredelse og ved pekuniær Bistand fra Det kongelige danske Landhusholdningsselskab holdt min Samling af Familiestambøger à jour og forøget den, hvorved jeg holder mig rustet med Kildemateriale til den officielle Stambogføring og med Stof til Besvarelse af Forespørgsler om Afstammingsforhold.

Koncurrencerne mellem hele Kvæghold har ogsaa lagt meget Beslag paa mig. I Oktober 1915 afsluttedes den 7de 2aarige Konkurrence mellem hele Kvæghold i Fyns Stift. Denne Konkurrence, ved hvilken jeg var Dommer, har foranlediget mange Rejser til de forskellige Konkurrenter og adskillige Møder. Sidstnævnte har tildels været fremkaldt af Mund- og Klovesygen, som optraadte i 7 af de 17 konkurrerende Kvæghold. Denne Sygdoms Indgriben foraarsagede, at De samvirkende Landboforeninger i Fyns Stift tilbød Konkurrenterne at forlænge Konkurrencen et Aar ud over den fastsatte Tid uden Udgift for Deltagerne, hvilket Tilbud dog ikke blev modtaget. Konkurrencernes Afslutning er altid forbundet med en Del Møder, da der er mange Forhold at tage under Overvejelse.

Kvægavls- og Kontrolforeningerne er saa talrige, at en detailleret Indgriben her udover enkelte særlig foreliggende Tilfælde er umulig for den ledende

Konsulent; det er en af de lokale Konsulenters fornemste Opgaver. Paa den anden Side er disse Institutioners Betydning for Kvægavlen som Helhed saa vidtrækkende, at det er af største Vigtighed at følge deres Udvikling. Det har jeg haft Lejlighed til ved Deltagelse i de store Fællesmøder paa Sjælland, Fyn, Lolland-Falster og Jylland samt ved at overvære Dyrskuerne, hvor Kvægavlsforeningernes Stamtyre fremstilles, som ogsaa ved at gennemgaa Statsdyrskuekommissionens Beretninger om Afkomsundersøgelserne, Aarsberetningerne fra de forskellige Fællesledelser og Fællesforeningernes Beretninger om Ydelsen af bestemte Tyres Afkom, fremstillet paa Grundlag af Kontrolforeningernes voluminøse Materiale. Gennem Stam-bøgerne bringes dette yderligere til almindelig Kundskab.

Dyrskuerne har jeg fulgt i saa stor Udstrækning som muligt. Men paa Grund af Mund- og Klovesygen har der kun været afholdt faa Dyrskuer. Til Gengæld har der i enkelte Landsdele været afholdt de saakaldte Landevejsskuer, hvor Tyrene opstilles nær deres Hjemsted langs med Automobilrutterne og undersøges af vedkommende Landboforeningers Dommere. I 1915 overværede jeg Landevejsskuet paa Fyn. Til dette var der indmeldt et forholdsvis stort Antal Tyre, uagtet Indmeldelsesafgiften var stor, Udgifterne til Automobilbefordring skulde dækkes. Men Udgifterne blev dog mindre end sædvanlig for Udstillerne, som slap for de høje Opstaldningsudgifter og for to Dages Ophold i Odense med Oppasser til Tyrene.

Udlændinge, som under almindelige Forhold kræver deres Del af min Tid under deres Studieophold her i Landet, udeblev i 1915; men adskillige har saa henvendt sig skriftlig til mig. Jeg har maattet besvare Forespørgsler fra Amerika, Kanada, Finland, Rusland, Sverige og Norge.

Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole har lagt Beslag paa mig som Censor i Husdyrbrug.

Skriftlige Arbejder. Foruden de alt omtalte Stambogarbejder har jeg skrevet nogle Artikler til Landbrugspresen samt enkelte til Dagspressen. Desuden har jeg afgivet Betænkninger til Ministeriet, Det kongelige danske Landhusholdningsselskab, De samvirkende danske Andelsslagterier og Statsdyrskuekommissionen. Korrespondancen med Landets Opdrættere har været betydelig.

Møderne, hvori jeg har deltaget, har været talrige i Aarets Løb. Foruden de omtalte Møder angaaende Kvæg- og Svineavl kan jeg nævne min Deltagelse i De landøkonomiske Delegeretmøder, Forsøgsraadsmøder, Statsdyrskuekommissionens Møder og adskillige Møder i De samvirkende danske Andelsslagteriernes Fællesledelse.
